

TV 2 Nettavisens inntektstopp

De som var med:

- Gunnar Stavrum
- Are Slettan
- Jan Christian Grandre
- Helge Valvik (intern IT)
- Bjørn Erling Fløtten (ekstern IT-konsulent)

Publisert i desember 2004, samt fortsatt tilgjengelig søk og sporadiske artikler

TV 2 Nettavisen

Besøksadresse: Karl Johans gate 16B

Postadresse: Postboks 2 Sentrum, 0101 Oslo

Sentralbord: 02255

Kontaktperson:

Are Slettan (avdelingsleder, økonomiredaksjonen)

Postadresse: Postboks 2 Sentrum, 0101 Oslo

Direkte telefon: 2100 6060

E-post: are.slettan@tv2.no

Ideen som startet det hele

Stortinget vedtok i fjor nye regler for offentliggjøring av skattelistene. Som før ble disse offentliggjort i oktober, men i 2004 med sterke begrensninger.

Det var bare Skatteetaten som kunne publisere listene på internett, og disse lå bare ute fra 8. til 29. oktober. Tidligere har avisene fått kjøpe listene, og både brukt disse som grunnlag for rangeringer og artikler, samt gjort dem tilgjengelige for søk på nettet.

Dette ble umulig i 2004. Bare finansinstitusjoner, forsikringsinstitusjoner og kredittopplysningsforetak fikk skattelisten utlevert. Offentlige virksomheter som har bruk for dem i sin virksomhet, kunne også fortsatt få skattelistene.

I tillegg til at listene utelukkende lå hos Skatteetaten, var det i år bare mulig med søk på enkeltpersoner. Det var altså ikke, som tidligere, mulig å få ut verken komplette lister eller rangeringer av de med høyeste inntekt, formue eller skatt.

Skatteetaten gjorde det klart at det ville bli iverksatt tiltak mot nedlasting av skattelisten ved hjelp av maskinelle (automatiserte) søk. Det ble også skrevet at elektronisk scanning av papirlistene på ligningskontorene heller ikke var tillatt.

I TV 2 Nettavisen ble avgjørelsen møtt med betydelig skepsis. For det første mener vi prinsipielt at skattelistene bør være offentlige. Det har stor interesse å følge med på hvordan skattesystemet fungerer, og det er vanskelig å få denne innsikten uten å gå ned på den enkelte

person. Vi mener også at innsyn og åpenhet er til fordel, både for norsk økonomi og samfunn generelt.

I tillegg stiller vi oss undrende til at offentlig informasjon skal gjøres tilgjengelig i en kort periode og på en vanskelig tilgjengelig måte.

Pressen har i tidligere år brukt ligningstall i sitt journalistiske arbeid løpende gjennom året, noe som nå er umuliggjort.

Til sist skal det også nevnes at ligningslister på nettet er godt lesestoff. Det trekker mye trafikk. Generelt egner lister seg godt på nettet. I TV 2 Nettavisen har vi de siste månedene for eksempel publisert listen over 40.000 aksjonærer i The 5 Percent Community, listen over bedriftene som er lurt i Norges største katalogsvindelsak og listen over testresultatene fra norske grunnskoler. Den siste ble nå i januar generert på lignende måte som skattelistedene, dog uten så sterke tekniske hindringer underveis.

Lister er rett og slett godt nettstoff.

Vi ville derfor ikke uten videre gi opp kampen om ligningslister.

Det store spørsmålet ...

Den sentrale problemstillingen var altså om vi på noe vis kunne sørge for at skattelistedene fortsatt kunne være offentlig tilgjengelig.

... som ble endret underveis

Både på grunn av juridiske og praktiske forhold ble det bestemt å konsentrere seg om en bearbejdet og rangert liste over personer i Norge med høy inntekt, i stedet for å forsøke å få ut en komplett liste.

Målet ble definert som 250.000 personer.

Organiseringen av arbeidet, metodebruk, kildebruk og problemer underveis

Det konkrete gjennombruddet i forhold til at dette kunne være mulig, kom da IT-konsulent Bjørn Erling Fløtten i Trondheim i oktober henvendte seg til Nettavisen med spørsmål om vi hadde interesse av å hente ut store mengder med skattedata. Fløtten har jobbet med uttrekk av skattelister i flere år og hadde ulike ideer til hvordan dette kunne gjøres selv om Skatteetaten hadde lagt hindringer i veien for dette.

Det var flere problemer. For det første måtte dataene hentes ut fra Skatteetatens sider. Her var det både et spørsmål om hvordan dette skulle gjøres i løpet av tre uker, og hvilke mottrekk man eventuelt ville bli møtt med, av teknisk eller juridisk art.

Når det gjaldt det juridiske, konsulterte vi advokat. Uten at vi skal gå i detaljer, ble det klart at dette var et juridisk vanskelig område, hvor vi lett kunne støte an mot både ligningsloven, åndsverkloven og personopplysningsloven.

Vi vil ikke gå inn på de konkrete avveiningene som ble gjort, men vi var bevisst på at vi ville gjøre et arbeid som resulterte i noe annet enn en kopi av ligningslistene, nemlig en rangering, samt flere tilleggstjenester ut fra dette, så som rangeringer i forhold til alder, bosted og lignende, samt at vi ville behandle informasjonen redaksjonelt.

Uansett valgte vi å gjøre en del tekniske tiltak, som beskrives under, som ville gjøre det vanskelig å avdekke operasjonen før den var gjennomført, dette for å unngå både tekniske og juridiske mottrekk underveis, for eksempel krav om midlertidig forføyning, eller lignende.

Så til det praktiske:

I og med at skattelister i sin helhet ikke var tilgjengelige i 2004, var det første problemet hvordan man skulle vite navn og personalia på alle man skulle lete etter.

Vår løsning, som ikke er perfekt, var å bruke skattelister for tidligere år som utgangspunkt for spørringene

Skatteetaten ville forhindre at man satte opp et dataprogram som automatisk spurte i høy hastighet og samlet alle data . Det ble derfor lagt inn et bilde som kom opp ved hver spørring mot siden. Dette bildet inneholdt bokstaver som man måtte taste inn for å få tilgang til informasjon på hver enkelt skattyter.

Planen var opprinnelig å bruke et såkalt OCR-program til å lese hvert av disse bildene, og automatisk sende tilbake den riktige bokstavkombinasjonen. Deretter kunne dataene gradvis akkumuleres til man fikk en mest mulig komplett liste.

Imidlertid la Skatteetaten etter noen dager inn bakgrunns mønstre i bokstavbildene for å gjøre OCR-lesing umulig. Derfor måtte det legges en ny plan.

Man innså nå at det i alle fall i løpet av den korte tiden som nå gjensto ikke ville være mulig å lage et dataprogram som kom rundt de hindringene vi møtte. Derfor måtte det gjøres en manuell jobb med å taste inn bokstavene fra bildene som ble vist fra Skatteetaten. Det ble derfor satt opp en egen web-server på Internett som presenterte kodebildene ett og ett og hvor hvem som helst kunne gå inn og taste riktig kode tilhørende hvert bilde.

Å gjøre dette i redaksjonen, eller leie inn noen i Norge, ville bli svært dyrt.

Ved hjelp av personlige forbindelser til Bjørn Erling Fløtten ble det derfor etablert kontakt med personer i lavkostnadsland, blant annet Russland, Litauen, India og Bangladesh i tillegg til noen personer i Norge. Disse fikk så i oppgave å taste så mange koder som de bare kunne klare. På grunn av den korte tidsfristen måtte alt sammen skje basert på tillit, oppgjør for tjenestene ble blant annet betalt i etterkant av prosjektet. Mesteparten av jobben ble gjort i Litauen.

Den tekniske løsningen var slik: Web-serveren som ble satt opp presenterte kun bildene fra Skatteetaten sine sider, ikke navn eller andre opplysninger . Bak denne igjen jobbet et nettverk med PCer som gjorde selve søkene mot Skatteetaten sine sider, samt en sentral server som hadde kontroll over alle navn som det skulle søkes på.

Hver enkelt søke-PC spurte den sentrale serveren om neste navn den skulle slå opp. Deretter gikk den inn på websiden til Skatteetaten, så bildet med kode som måtte testes, sendte dette til webserveren og ventet deretter på at noen skulle taste denne koden. Når koden kom tilbake fra webserveren kunne den gjennomføre selve søket. Hvis det ble tastet feil kode for eksempel, så sørget søkesystemet for at det ble gjort nytt forsøk inntil det ble mottatt et korrekt resultatet.

Det var en del hindringer fra Skatteetatens side som måtte overvinnes når det gjaldt presentasjon av kodene, men ingen alvorlige problemer.

Sett fra Skatteetaten sin side var det uansett ingen forskjell på våre søke-PCer, og en hvilken som helst nysgjerrig nordmann eller arbeidsom journalist som jobbet manuelt med å få frem opplysningene.

Poenget med å ha flere PC som gjorde selve søkene var å unngå eventuelle sperringer som måtte finnes på mengden av opplysninger som kunne tas ut pr PC. Selve søkesystemet kunne derfor utvides til flere tusen PCer ved behov, slik at alle forsøk på blokkering fra Skatteetaten sin side ville være fåfengt. Men siden den norske befolkningen selv gjorde et titalls-millioner søk i samme tidsrom var dette i praksis ikke noe problem. Sporene etter vår lille operasjon druknet uansett i den store sammenhengen.

Den tekniske løsningen ble levert av Bjørn Erling Fløtten som også driftet webserver med bildene og søkeserveren. Selve søkene ble utført fra PCer tilhørende Nettavisen. Selve dataene, altså resultatene, forlot dermed aldri Nettavisens PCer. De eneste opplysningene som gikk utenfor landets grenser var kodebildene.

Det er åpenbart selve ideen og innsamlingen av data som er det banebrytende i dette arbeidet.

Artikkelstoffet består i flere saker basert på den utarbeidede listen over inntektstoppene, se vedlegg.

Vi hadde flere saker i rask rekkefølge etter at tjenesten ble offentliggjort, men vi har også brukt listen senere, for eksempel nå i januar til i forbindelse med dekning av inntektsnivået til aktører i dagligvarebransjen.

Men like viktig for oss er det å gjøre selve listen, og søkemuligheten tilgjengelig. Dermed åpner vi selvsagt også for at våre konkurrenter benytter dette i sitt journalistiske arbeid. Et alternativ kunne selvsagt vært å beholdt listen som et internt redaksjonelt verktøy, men det ha vi altså ikke gjort, både fordi vi tror leserne våre er interessert i selve tallene, og fordi dette er en prinsippsak for oss. Vi ønsker åpenhet rundt ligningstallene, og vi ønsker at andre journalister også skal ha tilgang til ligningstall, i det minste for høyinntektsgruppene, for bruk i sitt journalistiske arbeid gjennom året.

Tidsbruk

Totalt er det brukt over 500 arbeidstimer på prosjektet, fordelt på journalistisk arbeid, og IT-arbeid internt og eksternt. En god del av dette er altså i form av tastearbeid utført i lavkostnadsland. Dette ble gjort på akkord.

Spesielle erfaringer

Vi var svært usikre på om arbeidet med datainnsamling og/eller publisering ville skape bråk, enten i form av leserprotester eller juridiske mottrekk fra myndighetene.

Dette kom i begrenset grad.

En del protester kom fra personer som ikke ønsket å være på listen, men faktisk kom det like mange henvendelser fra personer som mente de burde være med på listen.

Heller ikke fra Skatteetaten kom det reaksjoner. Tvert om uttalte etaten at dette ikke var noe man ville reagere på, og at TV 2 Nettavisen ikke hadde gjort noe ulovlig.

Fordelen var at vi faktisk fikk samlet inn materialet og publisert det, og at søket fortsatt er tilgjengelig, og at vi slapp å pådra oss store advokatkostnader for å forsvare prosjektet.

Positivt er det også at vi har skapt presedens for at man kan hente ut store mengder ligningsdata dersom man teknisk sett får det til. Det blir vanskelig for Skatteetaten å endre oppfatning om dette til høsten.

Ulempen med denne reaksjonen var at det dermed ikke ble en prinsipiell debatt med temperatur, noe vi hadde håpet på. Vårt mål var egentlig å sørge for at listene igjen ble fullt ut offentlige.

Uansett: Vår hovederfaring er at det ved hjelp av IT-verktøy og internett er mulig å drive en ny type gravejournalistikk, hvor store datamengder hentes inn, bearbeides og presenteres via internett.

Oslo, 18. januar 2005

Are Slettan

Publisert:

For det første ligger søket på forsiden av TV 2 Nettavisen, samt på relevante underforsider.

Inntektstoppen

Fornavn:

Etternavn:

Det går også an å gå inn på selve listen, hvor man kan se rangeringen for hele Norge, eller for kommuner eller fødselsår: <http://pub.tv2.no/nettavisen/tax/ranking/>

[Neste](#)

Rangering	Navn:	Fødselsår	Kommune	Poststed	Nettoinntekt	Utlignet Skatt	Nettoformue
1	MOHN, TROND	1943	Bergen	PARADIS	402475600	130022325	1479318000
2	BERGESEN, MORTEN SIGVAL	1951	Oslo	OSLO	395186400	116028503	482170000
3	SUNDT, PETTER C GRUNER	1945	Oslo	OSLO	378547100	122493706	1496394000
4	SELVAAG, GUNNAR FREDERIK	1975	Oslo	OSLO	347923000	99686562	201891000
5	SELVAAG, OLAV HINDAHL	1969	Beerum	SNARØYA	332415700	94754413	141581000
6	BLYSTAD, MARIANNE HEIEN	1958	Oslo	OSLO	254775400	74876919	303523000
7	WESTFAL-LARSEN, ROLF	1943	Bergen	PARADIS	213720300	60826746	65901000
8	WESTFAL-LARSEN, HANS P	1939	Bergen	BERGEN	210075800	59771894	60903000
9	ASTRUP, SIGURD HARALDSSØN	1937	Oslo	OSLO	203651300	58984387	183762000
10	THON, OLAV	1923	Hole	SOLLIHØGDA	192808500	85599931	2792863000
11	HØEGH, WESTYE MORTEN	1942	Oslo	OSLO	178456200	54222499	335583000
12	TIDEMANSEN, ØIVIND	1961	Sørum	FROGNER	177227500	49618968	0
13	JOHANNSON, JOHAN	1967	Oslo	OSLO	162628500	53116172	673808000
14	SUNDE, KARL JOHAN	1949	Oslo	OSLO	153900800	46608719	207935000
15	HATTELAND, JAKOB	1951	Vindafjord	NEDRE VATS	153509000	47556808	406438000

Fornavn: Etternavn:

Topp 10:

Kommune:

Poststed:

Fødselsår:

Ellers har vi publisert følgende saker, og flere vil komme fremover:

19. januar 2005: Coop-toppenes lønnsfest

<http://pub.tv2.no/nettavisen/okonomi/privat/article330580.ece>

14. desember 2004: Rikest i fattig-kommune

<http://pub.tv2.no/nettavisen/okonomi/privat/article314995.ece>

13. desember 2004: De gamle og rike

<http://pub.tv2.no/nettavisen/okonomi/privat/article313984.ece>

(forts. neste side)

10. desember 2004: Norges rikeste under 30 år
<http://pub.tv2.no/nettavisen/okonomi/privat/article313463.ece>

9. desember 2004: Inntektstoppene i Bærum/Sjekk din kommune
<http://pub.tv2.no/nettavisen/okonomi/privat/article313002.ece>

8. desember 2004: Dette forteller tallene
<http://pub.tv2.no/nettavisen/okonomi/privat/article312425.ece>

8. desember 2004: Sjekk inntektstoppen her (hovedsak)
<http://pub.tv2.no/nettavisen/okonomi/privat/article312252.ece>

8. desember 2004: TV 2 Nettavisen gir det inntektstoppen (leder)
<http://pub.tv2.no/nettavisen/nettpaasak/article312466.ece>